

ADMINISTRACINĖ TEISĖ: INTERESŲ VEIKSNYS ĮSTATYMŲ LEIDYBOJE

Arvydas Andruskevicius

Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Viešosios teisės katedros docentas
socialinių mokslų daktaras
Saulėtekio al. 9, I rūmai, LT-10222 Vilnius
Tel. (+370 5) 2 36 61 75
El. paštas: arvydas.andruskevicius@tf.vu.lt

Straipsnyje nagrinėjama socialinių interesų įtaka administracinės srities įstatymų leidybai. Administracinės teisėdaros kertinis principas yra optimalus asmens ir visuomenės interesų derinimas: tai prielaida kurti socialiniu požiūriu teisingesnę pozityvinę teisę, atitinkančią Konstitucijos preambulėje skelbiamą teisinės valstybės siekį. Teigiama, kad interesų pusiausvyros įtvirtinimas įstatymuose gali keistis priklausomai nuo valstybės ekonominės raidos ypatumų. Nurodomos ir kai kurios subjektyvios priežastys, kodėl interesų derinimas administracinėje teisėje tam tikrais atvejais būna problemiškas.

In this article the influence of social interests upon administrative legislation is investigated. The author states that the essential imperative in the creation of administrative law is an optimal coordination of private needs and public interests. This is a precondition to create a fairer – from the social point of view – positive law, corresponding to the striving for a state under the rule of law declared in the Preamble to the Constitution. The article also points out some subjective reasons why the coordination of interests in administrative law is sometimes problematic.

Įvadas

Lietuvos teisės moksle ryškėja tendencija daugiau dėmesio skirti vertybiniais teisės kriterijams – konstitucinių principų taikymui ordinarinės teisės šakose. Minėtam poslinkiui reikšmingą metodologinį pagrindą teikia radikaliai pakitęs bendrasis mokslo požiūris į demokratinės valstybės teisės esmę, pažymint bendrųjų teisės principų svarbą [23; 24], Lietuvos teisės moksle pateikta conceptuali konstitucinių principų sampratos, tipologijos ir funkcijų analizė [25], Lietuvos Respublikos Konstitucinio

Teismo – oficialaus Konstitucijos nuostatų aiškintojo jurisprudencija.

Žvelgiant iš administracinės teisės pozicijų, vis dėlto pažymėtina, kad šį viešosios teisės posistemį aprašančiuose mokslo darbuose principų tyrimo svarba suvokiama skirtingai. Kai kuriems administracinę teisę aprašantiems mokslo šaltiniams būdingas *absoliutus kraštutinumas* – juose nei konstituciniai, nei įstatymų leidėjo formuluojami teisės principai apskritai neminimi [26, p. 133–177]. Priežastys gali būti numanomos, pavyzdžiui, lojalumas teisės

normatyvizmui ar subjektyvus nenoras apsunkinti save daugeliu atvejų ganėtinai abstrakčių teisinio reguliavimo kokybės standartų analize, tačiau problemos esmės tai nekeičia: studijavę tik tokią literatūrą niekaip neišsivaizduojami kaip dabartinės teisės taikytojai.

Vadovėlinėje administracinės teisės literatūroje principų klausimas neapeinamas, pavyzdžiui, jie minimi šakos sąvokos apibrėžime, bet komentuojami pirmiausia kaip atitinkamuose Lietuvos Respublikos įstatymuose įtvirtinti viešojo administravimo, vykdomosios valdžios institucijų sistemos kūrimo ar valstybės tarnybos principai [28, p. 222, 232–239, 266–273, 381–385].

Administracinei pozityvinei teisei reikšmingų principų klausimas atsispindi ir periodikos leidiniuose skelbiamose publikacijose ar, pavyzdžiui, mokslinių konferencijų pranešimuose. Juose teisės imperatyvai aptariami gilinantis į atskirų principų turinį, ypač Lietuvos narystės Europos Sąjungoje kontekstu [31], principų taikymo ypatumus tam tikrose viešojo valdymo srityse (vėlgi neretai siejant su Europos Sąjungos teise) [30], principų taikymą administracinių teismų praktikoje [29; 33]. Taigi šio pobūdžio darbuose dėmesys iš esmės teikiamas tam, kaip teisės principai įgyvendinami valstybės vykdomosios ir teisminės valdžių srityse.

Tačiau kaip principų veiksnys orientuoja patį administracinės srities įstatymų leidėją? Tai nėra vien teorinis klausimas. Įstatymas apibrėžiamas kaip Lietuvos Respublikos Konstitucijos ir Seimo statuto nustatyta tvarka išleistas pirminis teisės aktas, išreiškiantis įstatymų kūrėjo valią ir turintis aukščiausiąją teisinę galią [18]. Vadinasi, norminiai administraciniai aktai,

rašytiniai ar kitokie individualūs administraciniai sprendimai ir veiksmai yra įstatymų taikymo aktai. Matant šį ryšį, nesusidėtinga padaryti išvadą, kad nuo to, kiek kokybiškas, t. y. atitinkantis Konstitucijoje įtvirtintas vertybines nuostatas, bus įstatyminis viešojo valdymo santykių reglamentavimas, daugiausia priklauso ir valdymo aktų bei veiksmų teisingumas ir pagrįstumas (žinoma, šiuo atžvilgiu reikšmingi ir kiti veiksniai – įstatymų taikytojų profesionalumas, atsakingumas, sąžiningumas ir pan.). Kokybiškas valdymas savo ruožtu mažintų teismus ar kvaziteismines administracinių ginčų institucijas pasiekiančių skundų ir prašymų srautą.

Administracinė teisė – socialiniu požiūriu itin jautri viešosios teisės dalis. Tai lemia jos normomis reglamentuojamų santykių pobūdis: juose, kaip niekur kitur, glūdi labai įvairūs interesai – nuo privačių vieno asmens poreikių iki, pavyzdžiui, tokios valstybei tenkančios funkcijos, kaip antai socialinės įtampos prevencija (socialinės darnos užtikrinimas).

Šio straipsnio tikslas – pasitelkiant analitinį, loginį, sisteminių tyrimo metodus glaustai apžvelgti, kaip atrodo pozityvinė administracinės teisės dalis optimalaus interesų derinimo įstatymuose požiūriu. Manytina, kad asmens poreikių ir visuomenės (valstybės) interesų pusiausvyros užtikrinimas yra kertinis šio teisės posistemio socialinę kokybę lemiantis principas (beje, jis nėra izoliuotas ir neretai gali veikti tik kartu su bendraisiais teisės imperatyvais – teisingumo, protingumo, proporcingumo ir kitais pozityvinio reguliavimo kokybės standartais).

Tai, kad administracinės srities įstatymuose būtina kuo optimaliau derinti asmens ir visuomenės interesus, neturėtų

kelti kokių nors platesnių diskusijų. Konstitucinio Teismo doktrinoje konstatuota, kad minėtų interesų derinimas yra vienas iš esminių teisinės valstybės principo imperatyvų [22]. Tačiau kaip jis įgyvendinamas, ar yra kokių nors jo taikymo kliūčių, o jei taip, tai kokios jos? Tai taip pat yra šio straipsnio tyrimo objektas.

Įvado pabaigoje galima pažymėti, kad interesų klausimas administracinės teisės moksle nagrinėtas fragmentiškai, analizuojant kitų šios teisės šakos principų turinį: pavyzdžiui, apibrėžiant demokratiškumo principą nurodoma, kad jo esmė ir svarba yra ta, kad visų valstybės institucijų veikla turėtų būti grindžiama demokratiniais valstybės valdymo principais ir skirta tenkinti visų visuomenės grupių teisėtus interesus; išvardijant organizacinius techninius administracinės teisės principus, tarp jų minimas visuomeninių interesų pirmenybės principas, reiškiantis, kad visos valdžios įstaigos privalo tarnauti žmonėms ir tenkinti pirmiausia jų interesus [28, p. 235, 238]. Platesniuoju kontekstu interesai minimi kaip administracinės teisės tikslus nurodanti kategorija ir teigiama, kad apibrėžti šiuolaikinės administracinės paskirtį vien tik kaip imperatyvų („grynąjį“) valstybinį valdymą nepakanka: kartu tai ir viešojo visuomenės bei jos narių intereso, įgyvendinamo valstybės vykdomosios valdžios srityje, apsaugos teisė [27, p. 46].

1. Privatūs ir viešieji interesai

Privačių interesų sąvoka siejama pirmiausia su asmens kategorija. Tai konstitucinėmis ir kitomis teisėmis ir laisvėmis grindžiami fizinio ar juridinio asmens įvairaus pobūdžio poreikiai (materialiniai, pavyzdžiui, nuosavybės objektų turėjimas, pelno

gavimas iš ūkinės (komercinės) veiklos, ir neturintys turtinės išraiškos interesai, tarkim, asmeninio gyvenimo privatumas, judėjimo laisvė ir kt.). Pažymėtina, kad privatiūs materialaus pobūdžio interesai turi tam tikrą „merkantilinį“ atspalvį, jie nukreipti tarsi „į save“, t. y. individą (šiuo pasakymu nenorima kaip nors menkinti minėtų interesų pagrįstumą – Konstitucijos ginamų vertybių statusą turi ir privačios nuosavybės teisė (23 straipsnis), ir asmens ūkinės veiklos laisvė (46 straipsnio 1 dalis)).

Viešiesiems interesams būdinga tai, kad jie išvelgiami platesniame socialiniame kontekste. Čia turima omenyje, kad viešojo intereso fenomenas yra labiau „nuasmenintas“, jis svarbus ne tik pavienio asmens, bet ir platesnės žmonių grupės, galima sakyti, visuomenės egzistencijai, tarkim, gyventi ekologiniu požiūriu pakankamai sveikoje aplinkoje, turėti pakankamai geras sąlygas įgyvendinti visuomenės narių dvasinio, fizinio ugdymo, taip pat įvairiausių buities ir kitus poreikius.

Visuomenės viešieji interesai pagal įvairias gyvenimo situacijas gali būti mažiau ar daugiau konkretūs. Pastarąjį atvejį galima iliustruoti, pavyzdžiui, teisės literatūroje aptartais kai kurių bendruomenių interesais, kaip antai, Trakų rajono Kazokiškių kaimo gyventojų susirūpinimu dėl gretimai rengiamo (dabar jau veikiančio) Vilniaus regiono atliekų sąvartyno [32, p. 161], Vilniaus miesto Žirmūnų gatvės keleto namų gyventojų protestais dėl privačios statybos bendrovės ketinimų griauti vaikų žaidimų aikštelę [32, p. 248]. Visuomenės viešasis interesas jį turinčių subjektų atžvilgiu būna ir kur kas mažiau individualizuotas, pavyzdžiui, negali būti iš anksto žinoma, kuriems visuomenės nariams yra svarbus poreikis turėti priėjimą

prie ežero, kurio pakrantėje yra įsikūrusios vadinamosios privačios valdos.

Interesų derinimo principas reiškiasi ir tuo pavidalu, kai viešasis interesas būna labai abstraktus. Pavyzdžiui, atkuriant nuosavybės teises į sovietmečių nacionalizuotus gyvenamuosius namus, susidūrė buvusių savininkų ir tuose namuose gyvenančių asmenų interesai. Abiem atvejais turime iš esmės privačius interesus: buvusių savininkų (ar jų teisių paveldėtojų) interesą atgauti turtą ir dabartinių gyventojų natūralų poreikį turėti gyvenamąjį būstą. Suprantama, šie vienodai svarbūs socialiniai interesai turėjo būti suderinti nustatant atitinkamą teisinį reglamentavimą. Viešasis interesas šiuose santykiuose išvelgtinas kaip valstybės priedermė minimizuoti galimos socialinės įtampos veiksnį. Panašiai galima pasakyti ir apie tokią situaciją, kai buvusių žemės savininkų nuosavybės teisių nebuvo įmanoma atkurti į tuos dviejų ar trijų hektarų žemės sklypus, kurie buvo suteikti kitiems asmenims ūkininkauti iširus sovietinei žemės ūkio sistemai.

Nagrinėjant interesų kategoriją susiduriama ir su *valstybės interesų* terminu, pavyzdžiui, jis yra minimas Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje [20]. Apie šio termino tam tikrą sąlygiškumą jau rašyta tuo aspektu, kad valstybės interesų įgyvendinimas paprastai reiškia grįžtamąjį ryšį – pavyzdžiui, mokesčių, muitų politikos vykdymas, kontrabandos užkardymas ir daugelio kitų valstybės institucijoms tenkančių funkcijų įgyvendinimas yra reikšmingas pačiai visuomenei, nes tai yra pagrindas sukaupti lėšas jos narių socialiniams ir kitiems poreikiams [32, p. 268–270]. Taigi vadinamieji valstybės interesai iš esmės reiškia bendrąjį viešąjį interesą, tad šio termino vartojimas teisinėje kalboje yra pateisinamas.

Tai, kad viešųjų interesų socialinis kontekstas platesnis, dažniausiai lemia jų prioritetą privataus pobūdžio interesų atžvilgiu. Neatsitiktinai, pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymas [7] orientuotas būtent į viešojo intereso apsaugą. Kita vertus, kai kuriuose įstatymuose galima išvelgti specifinį reguliavimą. Tarkim, Mokesčių administravimo įstatyme [17] įtvirtinama nuostata, kad visi Lietuvos Respublikos mokesčių teisės aktų prieštaravimai ar neaiškumai aiškinami mokesčių mokėtojo naudai (3 straipsnio 5 dalis), o Vietos savivaldos įstatymas [6] savivaldos principų tarpe nurodo ir tokį, kad savivaldybės institucijų priimti sprendimai bendruomenės interesais neturi pažeisti įstatymo garantuotų atskirų gyventojų teisių (4 straipsnio 1 dalies 8 punktas). Taigi viešojo intereso visuomeninė svarba nesuteikia jam „absoliutaus prioriteto“ savybės.

Pažymėtina ir tai, kad privačių ir viešųjų interesų santykis dėl tam tikrų aplinkybių būna keičiamas. Pavyzdžiui, dėl ekonominio sunkmečio ketinama administracinėmis priemonėmis riboti kompensuojamų receptinių vaistų kainas. Toks valstybės poveikis šiuose verslo santykiuose glūdinčiam privačiam interesui, suprantama, nebūtų naudingas, bet jis padėtų bendresniam viešajam interesui, ypač socialinių požiūriu itin jautrioms visuomenės narių grupėms (apie šią situaciją bus dar rašoma kitu aspektu).

Galimas ir atvirkščias variantas. Antai Vyriausybei ekonominio sunkmečio sąlygomis siekiant vadinamojo nacionalinio susitarimo, greta jo buvo pasirašyti ir atskiri protokolai, numatantys verslui palankesnę mokesčių, investicijų ir energetikos politiką. Matyti, kad šiuo atveju prioritetas buvo teiktas privačiam sektoriui, o

aktualūs visuomenės narių atskirų grupių viešieji poreikiai nacionaliniame susitarime atspindėti nepalyginti siauriau. Dėl šios priežasties jo nepasirašė mokytojų, medikų, bibliotekininkų ir kai kurios kitos profesinės sąjungos, kai kurios asociacijos (minėto susitarimo socialinis pagrindumas yra atskiro tyrimo objektas).

Privačių ir viešųjų interesų derinimo principas turi ir tokią dimensiją – minėtų interesų konflikto neleistinumas valstybinėje tarnyboje, reiškiantis joje dirbančių asmenų pareigą tokio konflikto vengti pagal atitinkamame Lietuvos Respublikos įstatyme nustatytą reguliavimą [11]. Įstatymų leidėjams Seimo nariams šiuo atžvilgiu taikoma ir Seimo statuto [4] norma, kad kiekvienas Seimo narys, eidamas Seimo nario pareigas, privalo vengti interesų konflikto tarp Seimo nario privačių interesų ir jo pareigų atstovauti visuomenės interesams, taip pat neturi elgtis taip, kad visuomenėje kiltų abejonų, jog toks konfliktas yra.

Tarp interesų derinimo kaip socialiai teisingos pozityvinės teisės kūrimo principo ir interesų derinimo kaip Seimo nario pareigų tinkamo atlikimo sąlygos yra loginis ryšys. Neįmanoma įsivaizduoti socialiniu požiūriu teisingos administracinės teisės, jei Seimo narys, balsuodamas dėl įstatymo, bus įtakojamas siaurų interesų, nesvarbu, turėdamas iš to kokią nors finansinę, materialinę naudą, ar grįsdamas savo sprendimą, pavyzdžiui, bičiulyste, bendra komercine veikla iki tampant Seimo nariu, ir panašiai.

Toliau glaustai apžvelgiama, kaip viešieji ir privatūs interesai atsispindi įstatymuose, ypač tuo aspektu, kad būtina šiuos interesus *optimaliai* derinti *teisingai*, *proporcingai* ir *protingai* reglamentuojant.

2. Administracinės teisės įstatymai ir optimalaus interesų derinimo principas

Seimo priimti ir Respublikos Prezidento pasirašyti bei nustatyta tvarka paskelbti įstatymai, kaip minėta, yra pirminiai teisės aktai: jų normomis bendrais bruožais reglamentuojami esmingesnieji viešojo valdymo socialiniai santykiai. Administracinių įstatymų bendriausioji paskirtis – įgyvendinti (iš esmės – taikyti) Lietuvos Respublikos Konstitucijos principus bei normas. Konkretesniu požiūriu įstatymai būna įvairūs. Vieni jų, iš dalies pakartodami Konstitucijos nuostatas, detaliau apibrėžia kurių nors viešojo valdymo subjektų paskirtį, funkcijas, šių subjektų koordinacines ir subordinacines sąsajas, pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymas. Kiti įstatymai skirti labiau specifiniams, bet vis dar ganėtinai bendro pobūdžio valdymo santykiams, kaip antai Viešojo administravimo ar Valstybės tarnybos įstatymai. Dar kiti Seimo priimti įstatymo lygmens teisės aktai glaudžiau susiję su asmenų konstitucinių ir kitų teisių, laisvių įgyvendinimu bei nustatytų pareigų vykdymu – tai konkretesnieji, galima sakyti, specializuoti įstatymai.

Kad ir kokios paskirties būtų įstatymai, daugelyje jų atsispindi bendrieji ir kiti teisės principai, kurie arba tiesiogiai įtvirtinami specialiaame įstatymo straipsnyje, arba išvelgtini kitose jo normose. Administracinės teisės srityje taikomų principų yra pačių įvairiausių – nuo įprastų teisėtumo, teisingumo, proporcingumo, objektyvumo, viešumo iki sunkiai paaiškinamų, juolab, kai įstatymų leidėjas dar ir neatskleidžia jų turinio, pavyzdžiui, Policijos veiklos įstatyme [16] nurodyto *visuomenės moralės* principo (4 straipsnio 2 dalis).

Privačių ir viešųjų interesų derinimo aspektu administracinės teisės įstatymai vis dėlto yra ganėtinai skirtingi. Antai Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatyme svarbiausiais Vyriausybės veiklos principais laikomi kolegialumas, demokratija, teisėtumas ir viešumas (4 straipsnis) gana abstrakčiai tesisieja su interesų derinimo klausimu (išskirtinas nebent viešumo principas, kuris būtų veiksmingas tik paisant sąlygos, kad Vyriausybė visais reikiamais atvejais paskelbs savo nutarimų projektus ar, pavyzdžiui, dabartinio šalies ekonominio sunkmečio akivaizdoje konstruktyviai bendraus su atskirų visuomenės narių grupių interesams atstovaujančiais socialiniais partneriais).

Kituose bendresnio pobūdžio administracinės teisės įstatymuose įtvirtinti principai turi tą vertybinį potencialą, kad jais tiesiogiai galima remtis ginčijant viešojo administravimo subjektų norminius teisės aktus (jų dalis) ar individualius administracinius sprendimus. Tai, pavyzdžiui, Vietos savivaldos įstatymo 4 straipsnio principinė nuostata, reiškianti būtinybę derinti savivaldybių ir valstybės interesus tvarkant viešuosius savivaldybių reikalus (1 dalies 7 punktą), Valstybės tarnybos įstatymo [15] 3 straipsnio 1 dalies 7 punkte nurodytas viešumo principas ir jo nuostata, kad valstybės tarnautojas informaciją gali riboti tik tuo atveju, kai tai būtina svarbiausiais visuomenės interesais.

Dar vienas bendresnis teisės aktas – Viešojo administravimo įstatymas [13] tarp principų nurodo ir tokį reikalavimą, kad administraciniai aktai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais (3 straipsnio 1 d. 1 p.). Vadinasi, tose viešojo valdymo santykių srityse, kur privatūs ir viešieji

interesai konkuruoja, įstatymų turinys jau iš pat pradžių, t. y. nuo įstatymo paskelbimo momento, turėtų būti toks, kad užtikrintų optimalią minėtų interesų darną. Kaip su šia užduotimi susitvarko įstatymų leidėjas? Atsakymas į šį klausimą nėra vienodas.

Glaustumo dėlei pažvelkime į dvi valdymo santykių sritis – interesų derinimą nuosavybės teisės ir asmens ūkinės laisvės įgyvendinimo srityse.

Analizuojant reguliavimą nuosavybės teisių apsaugos srityje pažymėtina, kad tam tikrais atvejais įstatymų leidėjas buvo pakankamai įžvalgus. Tai pasakytina, pavyzdžiui, apie nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo reglamentavimą, prasidėjusį 1991 metų birželio 18 dieną priimant Lietuvos Respublikos įstatymą „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ [3]. Konstitucinis Teismas, sprendęs dėl šio socialiniu požiūriu itin jautraus įstatymo normų tinkamumo, daugeliu atvejų pripažino jas neprieštaraujančias Konstitucijos 23 straipsniui, konstatuodamas, pavyzdžiui, kad dėl sovietmečiu įvykusių faktinių socialinių santykių pokyčių ne visada įmanoma atkurti nuosavybės teises į žemę turėtoje vietoje, kad žemės grąžinimas ekvivalente natūra kitoje vietoje ar teisinga kompensacija už turėtą žemę taip pat reiškia nuosavybės teisių atkūrimą [19].

Ne taip sklandžiai įstatymų leidėjui sekėsi reglamentuoti privačius ir viešuosius interesus dėl muziejų fonduose esančių vertybių. Spręsdamas, ar atitinka Konstituciją Lietuvos Respublikos muziejų įstatymo norma, nustatanti, kad Valstybinių muziejų fondas yra valstybinė nuosavybė ir šio fondo muziejinės vertybės ankstesniems savininkams negrąžinamos, Kons-

titucinis Teismas konstatavo, kad ginčijamos normos tikslas – išsaugoti sukauptas kultūros vertybes ateities kartoms, nes kiekvienos vertybės praradimas ją sunaikinus, neišsaugojus jos kultūrinės vertės, negrįžtamai išvežus iš Lietuvos – didelė žala visuomenei. Remiantis tuo ir įvertinant aplinkybę, kad įstatymas dėl nuosavybės teisių į muziejines vertybes atkūrimo nepriimtas, Teismas ginčijamą normą pripažino neprieštaraujančia Konstitucijai ta apimtimi, kuria nustatyta, kad iki 1990 metų kovo 11 dienos nusavintos muziejinės vertybės ankstesniems savininkams negrąžinamos. Tačiau ta apimtimi, kuria paneigiama galimybė remtis Civilinio kodekso normomis ginti po 1990 metų kovo 11 dienos pažeistas nuosavybės teises, minėta įstatymo norma buvo pripažinta prieštaraujanti Konstitucijos 23 straipsniui [21].

Būta ir taip, kad Seimas, pradžioje sukūręs ir išleidęs interesų derinimo požiūriu iš esmės nepriekaištingą normą, vėliau ją koregavo priešinga linkme, o dar vėliau vėl taisė. Bene geriausiai šią padėtį iliustruoja Žemės įstatymo pataisos reglamentuojant žemės paėmimą visuomenės poreikiams.

Pažymėtina, kad reguliuoti minėtus santykius nėra paprasta. Pagal Konstitucijos 23 straipsnio 3 dalies nuostatą nuosavybė gali būti paimama tik įstatymo nustatyta tvarka visuomenės poreikiams ir teisingai atlyginama. Tačiau tai, kas laikytina teisingu atlyginimu, žemę paimančios valstybės institucijos ir žemės savininko gali būti (ir dažnai būna) suprantama skirtingai. Ši aplinkybė suponuoja įstatymų leidėjo pareigą žemės paėmimą reguliuoti taip, jog ginčo dėl atlyginimo už paimamą žemę atveju jį spręstų nepriklausomas ir nešališkas arbitras – teismas. Žemės įstatymo (1994 m. balandžio 26 d. redakcija)

32 straipsnyje taip ir nustatyta [5]. Tačiau vėlgi – bylinėjimasis gali užtrukti, paprastai taip ir nutinka. Vadinas, siekdamas paspartinti viešojo intereso įgyvendinimą, įstatymų leidėjas turėtų koreguoti atitinkamas teismo ginčo procesą reglamentuojančias teisės normas. Seimas pasirinko kitokį minėtos problemos sprendimo būdą – į Žemės įstatymo 32 straipsnio normą 1999 metų liepos 8 dienos įstatymu [14] įkomponavo „administracinį“ elementą, pagal kurį per du mėnesius nuo sprendimo paimti žemės sklypą visuomenės poreikiams dienos nesutarus dėl atlyginimo už paimamą žemę būdo ir dydžio, žemės sklypas pereina valstybės nuosavybėn tą dieną, kai paimti žemę visuomenės poreikiams suinteresuotas asmuo siūlomą už žemę sumą perveda į žemės savininko vardu atidarytą sąskaitą arba teismo antstolių kontoros depozitinę sąskaitą. Tiesa, paliekama ir ginčo dėl atlyginimo tolesnio sprendimo teisme galimybė, bet jau esant *post factum* situacijai, t. y. žemės sklypo savininkui nebeturint subjektinių teisių į tą sklypą (apie kai kurias Žemės įstatymo minėto pakeitimo aplinkybes rašoma šio straipsnio paskutiniojoje dalyje).

2004 metų sausio 27 dienos naujos redakcijos Žemės įstatyme [5] žemės paėmimo visuomenės poreikiams reglamentavimas vėl buvo pakeistas nustatant, kad esant žemės savininko ir valstybės institucijos ginčui, nesutarimai sprendžiami teisme.

Iš šio pavyzdžio plaukia, kad įstatymai, tarp jų ir reguliuojantys viešojo valdymo santykius, neturi būti be akivaizdaus poreikio, juo labiau tendencingai kaitaliojami. Priešinga praktika reikštų teisinio tikrumo konstitucinio imperatyvo nepaisymą, o platesniu juo kontekstu – apskritai visuo-

menės nepasitikėjimo pozityviu teisiniu reguliavimu didėjimą.

Žvelgiant į kitą pasirinktą nagrinėti sritį – verslo santykius, matyti, kad įstatymų leidėjas, tam tikrais atvejais nustatęs interesų derinimo požiūriu nepakankamą teisinį reguliavimą, vėliau turėjo jį taisyti. Antai, pavyzdžiui, Tabako kontrolės įstatymas [10] buvo papildytas draudimu rūkyti restoranuose, kavinėse, baruose, kitose viešojo maitinimo įstaigose, klubuose, diskotekose, interneto kavinėse, lošimo namuose ir kitose laisvalaikio praleidimo įstaigose (19 straipsnio 1 dalies 5 punktas). Šiuo atveju tenkinamas visuomenės narių sveikatingumo bendrasis interesas, kurį visiškai atitinka valstybės tabako kontrolės principas ginti žmogaus teises į aplinką be tabako dūmų (Tabako kontrolės įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 1 punktas). Žinoma, toks reguliavimas gali turėti įtakos privačiam interesui – tam tikru mastu sumažinti kavinių, barų ir t. t. pelningumą. Šioje viešųjų ir privačių interesų sandūroje įstatymų leidėjas panaudojo tam tikrą „buferį“, minėtoje įstatymo normoje nustatydamas, kad draudimas rūkyti netaikomas patalpose, kuriose specialiai įrengti cigarų ir (ar) pypkių klubai.

Nagrinėjamoje teisinio reguliavimo srityje įstatymų leidėjui gali atsirasti ir naujų iššūkių, kuriuos lemia nūdienos Lietuvos ekonominės realijos. Antai klostosi situacija, kai dėl didėjančio nedarbo, sumažėjusių pajamų asmenys, paėmę bankų kreditus, nebegali laiku sumokėti ir dėl to ima plačiai reklamuojamus vadinamuosius greituosius kreditus, rizikuodami dar labiau įsiskolinti, jei atsakingai nepasvers realių savo galimybių grąžinti paskolas. Privačių ir viešųjų interesų sąsaja šiuo atveju akivaizdi: rizikos faktorius tenki-

nant greitojo kredito ėmėjų finansinius poreikius suponuoja valstybės priedermę ši faktorių reguliuoti, sumažinant socialinės įtampos didėjimo tikimybę. Taigi jei dėl minėto kreditavimo būtų priimamas įstatymas, greta kitų normų jis turėtų įtvirtinti ir finansų analitikų siūlomą saugiklį – greitųjų kreditų teikėjų pareigą prieš suteikiant tokią paskolą įsitikinti jos gavėjo galimybių grąžinti paskolą realumu.

Galima pateikti ir daugiau panašaus pobūdžio samprotavimų. Antai, minėta apie ketinimą administracinėmis priemonėmis riboti receptinių kompensuojamų vaistų kainas, ekonominio sunkmečio sąlygomis taip padedant menkas pajamas turintiems žmonėms. Tai atitinka konstitucinį principą, jog valstybė reguliuoja ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei (Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalis). Žinoma, tai įgyvendinant teisės normų kūrėjui tektų pareiga kainų santykius reglamentuoti protingai (proporcingai), antraip grėstų pavojus prasilenkti su Konstitucijos nuostata, kad Lietuvos ūkis grindžiamas privačios nuosavybės teise, asmens ūkinės veiklos laisve ir iniciatyva (46 straipsnio 1 dalis).

3. Kai kurie asmens ir visuomenės interesų derinimo reikšmę nuvertinantys veiksniai

Čia paminėtos kai kurios priežastys, trukdančios administracinėje teisėje siekti optimalios interesų pusiausvyros.

Nepakankamai atsakingas įstatymų leidėjo požiūris į teisinio reguliavimo kokybę
Pasitelkime tokį defektinio įstatyminio reglamentavimo ir jo taikymo praktikos pavyzdį. Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymas [8], gindamas viešą-

jį interesą mažinti alkoholio daromą žalą sveikatai, be kita ko, draudžia įmonėms alkoholinius gėrimus duoti kaip premiją, kaip prekės priedą ar dovanoti (28 straipsnio 1 dalies 1 punktas). Už šio draudimo nepaisymą įstatymas numato ekonominę sankciją – baudą įmonei nuo vieno tūkstančio iki dešimties tūkstančių litų, o už kiekvieną tokio pat pobūdžio pakartotinį pažeidimą, padarytą per penkerius metus nuo baudos paskyrimo – nuo dešimties tūkstančių iki dvidešimties tūkstančių litų baudą (34 straipsnio 5 dalis). Įstatyme taip pat numatyta, kad konkretus skiriamos baudos dydis numatomas atsižvelgiant į šiame įstatyme nurodytas atsakomybę lengvinančias ir sunkinančias aplinkybes (34 straipsnio 7 dalis). Lengvinančiomis aplinkybėmis laikoma tai, kad teisės pažeidėjas savo noru užkirto kelią žalingoms pažeidimo pasekmėms, padėjo kompetentingoms institucijoms tyrimo metu, atlygino nuostolius ar pašalino padarytą žalą (35 straipsnio 8 dalis). Šioje normoje taip pat nurodyta, kad skirianti baudą institucija gali pripažinti lengvinančiomis aplinkybėmis ir kitas šioje įstatymo dalyje nenurodytas aplinkybes. Taikydama 35 straipsnio 2 dalies normą, Valstybinė tabako ir alkoholio kontrolės tarnyba vienos uostamiesčio kavinės savininkui už prie firminio patiekalo nemokamai patiektą vyno taurę skyrė maksimalią 10 tūkstančių litų baudą. Taigi, šiuo atveju jokių atsakomybę lengvinančių aplinkybių, pavyzdžiui, nedidelė žala, pažeidimas padarytas pirmą kartą, minėta tarnyba neįžvelgė. Bet ne mažiau stebina, kad Alkoholio kontrolės įstatyme, skirtingai nei Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekse [2] (30¹ straipsnis), neįtvirtinama teisės taikytojo pareiga vadovautis teisingumo ir

protingumo kriterijais. Vargu ar tokį reguliavimą galima vadinti optimaliu derinant viešąjį ir privatų interesus.

Lobistinis poveikis įstatymų leidėjui

Apie legalų ir paslėptą lobistinį poveikį įstatymų leidybai jau rašyta [27, p. 145–146]. Čia galima tik pateikti kai kurias smulkesnes ankstesnėje straipsnio dalyje minėto Žemės įstatymo 32 straipsnio normos pakeitimo detales. Kaip žinoma, dėl įstatymų ar juos keičiančių bei pildančių įstatymų projektų Seimo kanceliarijos Teisės departamentas teikia išvadą. Dėl minėto straipsnio pakeitimo teigiamos išvados prašė vienos užsienio valstybės ūkio subjekto interesus veikti Lietuvoje proteguojantis buvęs politikas. Užsienio bendrovei problemų kilo dėl laisvosios ekonominės zonos kūrimo: norimoje vietovėje esančių kaimų gyventojai nesutiko su siūlomomis žemės išpirkimo sąlygomis. Prašomos teigiamos departamento išvados politikas tuo metu negavo, abejojant Žemės įstatymo 32 straipsnio normos būsimu pakeitimo konstitucingumu. Vis dėlto, kaip minėta, šis pakeitimas 1999 metų liepos 8 dienos įstatymu buvo padarytas, nors dalis diskusijoje dalyvavusių Seimo narių pateikė argumentų apie galimą siūlomo pakeitimo neatitiktį Konstitucijai [34]. Galima numanyti, kad suinteresuoti laisvosios ekonominės zonos steigimu asmenys rado būdą įveikti įstatymo koregavimo barjerus. Įdomu ir tai, kad Žemės įstatymo pakeitimo įstatymo projektas buvo svarstomas kaip paskutinis klausimas paskutinę prieš Seimo atostogas dieną (galbūt tai tik sutapimas?).

Žinoma, užsienio ūkio subjekto atėjimas į Lietuvą pats savaime yra teigiamas dalykas, galintis padidinti valstybės biudžeto pajamas ir šiuo požiūriu naudingas

visuomenei. Tačiau Lietuvos Respublikos įstatymai, sudarantys tam sąlygas, neturėtų būti keičiami taip, kai žemės savininkas „nuvaromas nuo žemės“ dar iki to, kol teismas galutinai išspręs ginčą. Straipsnyje minėta, kad tai reikštų, jog šios kategorijos ginčams turėtų būti užtikrintas operatyvus procesas. Pavyzdžiui, dėl užtrukusių bylinėjimųsi problemiškam tapusiam gyventojų išsikėlimui iš Klaipėdos laisvosios ekonominės zonos dabartinė Vyriausybė turėjo rasti 18 milijonų litų.

Valstybės priklausomybė nuo bankų

Čia galima nurodyti tam tikrą komercinių bankų savivalę, nebijant galimų valstybės sankcijų. Pastaruoju metu klostosi situacija, kai, paėmę bankų paskolas asmenys, už jas garantuodami gyvenamaisiais namais, gavo bankų pranešimus, nurodančius būsto savininkui samdyti turto vertintoją, kad šis perskaičiuotų namo vertę, dėl ekonominio sunkmečio gana ženkliai kritusią. Neįvykdę šio reikalavimo asmenys rizikuoja, kad likusią kredito dalį teks grąžinti iš karto, o tai gali reikšti už paskolą pasistatyto namo praradimą. Taigi paskolos sutartys buvo sudarytos taip, kad ir *force majeure* našta tenka kredito gavėjui. Įstatymų leidėjas vengia griežčiau kontroliuoti komercinius bankus, nes pati valstybė skolinasi bankų pinigų, vadinasi, bankų diskrecija sutartinius santykius koreguoti taip, kaip jiems finansiškai parankiau, yra gana plati. Toks „rankų surišimas“ valstybei, žinoma, niekaip nedera su visuomenės narių teisinio tikrumo principu kaip viena iš konstitucinių vertybių.

Kiti veiksniai

Galimas ir toks privačių ir viešųjų interesų derinimo reikšmę menkinantis veiksnys – verslo subjektų spaudimas įstatymų leidėjui savitu šantažu. Šiame straipsnyje mi-

nėtas ketinimas riboti kompensuojamų receptinių vaistų kainas. Su tuo nesutinkantys vaistų pardavėjai, be kita ko, pateikia argumentą, kad tada bus didinamos kitų vaistų kainos. Akivaizdu, kad tokia moralinė vertybė kaip socialinis solidarumas, ypač per ekonominį sunkmetį, farmacijos verslo subjektams arba apskritai nesuprantama, arba nepriimtina.

Pabaigoje pateiktinas dar vienas pavyzdys. Siūloma uždrausti alaus prekybą kioskuose. Šiuo metu minėta prekė duoda apie vieną trečdalį kioskų verslo pajamų. Jei minėtas draudimas būtų įgyvendintas, dauguma prekybos vietų užsidarytų, o darbo netektų keli tūkstančiai žmonių. Taigi galima svarstyti, ar valstybei turint ekonominių, finansinių, didėjančio nedarbo ir kitų rimtų problemų, toks numatomas draudimas yra tinkamiausias būdas ginti viešąją visuomenės sveikatingumo interesus, ką jau kalbėti apie apskritai abejotiną tokio draudimo efektą turint mintyje santykinai nedidelį jo mastą.

Iš pateiktų pavyzdžių matyti, kad priežastys, dėl kurių optimaliai derinti viešuosius interesus ir privačius poreikius neretai būna sudėtinga, nėra vienodos pagal galimybes jas eliminuoti. Kai kuriais atvejais pakaktų paties įstatymų leidėjo didesnio atsakingumo ir sveiko proto. Tačiau, pavyzdžiui, nelegalus lobizmas dėl savo gilių ir susiraužusių šaknų yra toks fenomenas, kad bet kurie samprotavimai apie jo išgyvendinimo realumą gali atrodyti tik erezija.

Išvados

1. Bendrieji teisės principai svarbūs ne tik įgyvendinant atsakingo viešojo valdymo taisyklę ar vykdant administracinės teisės aktų konstitucingumo ir teisėtumo kontrolę, bet ir pačiai įstatymų lei-

dybai. Šiuo požiūriu vienas iš esminių imperatyvų yra optimalus asmens ir visuomenės interesų derinimas, leidžiantis kurti socialiai teisingesnę pozityvinę teisę ir atitinkantis Konstitucijos preambulėje skelbiamą teisinės valstybės siekį.

2. Privačių ir viešųjų interesų derinimas – vienas iš sudėtingiausių administracinei teisei galiojančių principų. Tai nulemia ne tik skirtingas šių interesų kryptingumas, vienų ir kitų interesų įvairovė bei neleistinumas juos ignoruoti, bet ir aplinkybė, kad minėtą principą įgyvendinant daugeliu atvejų lemia moralinės įstatymų leidėjo nuostatos.
3. Interesų derinimas arba tiesiogiai nurodomas kaip vienas iš principų (bendresniuosiuose įstatymuose), arba logiškai išvedamas iš įstatymo teksto (tai būdinga kurią nors siauresnę valdymo sritį reglamentuojantiems įstatymams). Pastaruoju atveju minėtas prin-

cipas dažnai veikia tik padedamas kitų specialaus įstatymo normose įtvirtintų bendrųjų teisės imperatyvų – teisingumo, protingumo ar proporcingumo.

4. Privačių ir viešųjų interesų sandūroje prioritetą paprastai teikiamas pastariesiems, tačiau įmanomas ir priešingas variantas, kai situacija ekonomikoje ir finansų rinkoje verčia palaikyti privačius interesus. Todėl prasminga kalbėti ne apskritai apie interesų pusiausvyrą įstatymuose, o apie jų derinimą pagal objektyvius ekonominės realybės poreikius.
5. Kai kurios interesų optimalaus suderinimo problemos gali būti išsprendžiamos tobulinant įstatymus. Kur kas sudėtingiau minimizuoti tokius veiksnius: valstybės priklausomybė nuo bankų ar užslėptas siaurų interesų grupių poveikis įstatymų leidėjui. Išspręsti šį klausimą artimesnėje perspektyvoje sunkiai įsivaizduojama.

LITERATŪRA

Teisės aktai

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija // Valstybės žinios. 1992, Nr. 33-1014.
2. Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas // Valstybės žinios. 1985, Nr. 1–2 (su pakeitimais ir papildymais).
3. Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ // Valstybės žinios. 1991, Nr. 21-545.
4. Lietuvos Respublikos Seimo statutas // Valstybės žinios. 1994, Nr. 15-249; nauja redakcija Valstybės žinios. 1999, Nr. 5-97.
5. Lietuvos Respublikos žemės įstatymas // Valstybės žinios. 1994, Nr. 34-620; nauja redakcija Valstybės žinios. 2004, Nr. 28-868.
6. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas // Valstybės žinios. 1994, Nr. 55-1049; nauja redakcija // Valstybės žinios. 2008, Nr. 113-4290.
7. Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymas // Valstybės žinios. 1994, Nr. 81-1514; nauja redakcija // Valstybės žinios. 2003, Nr. 42-1919.
8. Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymas // Valstybės žinios. 1995, Nr. 44-1073; nauja redakcija // Valstybės žinios. 2004, Nr. 47-1548.
9. Lietuvos Respublikos muziejų įstatymas // Valstybės žinios. 1995, Nr. 53-1292.

10. Lietuvos Respublikos tabako kontrolės įstatymas // Valstybės žinios. 1996, Nr. 11-281; nauja redakcija // Valstybės žinios. 2003, Nr. 117-5317.
11. Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymas // Valstybės žinios. 1998, Nr. 67-1659; nauja redakcija // Valstybės žinios. 2000, Nr. 18-431.
12. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymas // Valstybės žinios. 1998, Nr. 110-3024; nauja redakcija // Valstybės žinios. 2004, Nr. 170-6238.
13. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 60-1945; nauja redakcija // Valstybės žinios. 2006, Nr. 77-2975.
14. Lietuvos Respublikos žemės įstatymo papildymo įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 64-2075.
15. Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 66-2130; nauja redakcija // Valstybės žinios. 2002, Nr. 45-1708.
16. Lietuvos Respublikos policijos veiklos įstatymas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 90-2777.
17. Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas // Valstybės žinios. 2004, Nr. 63-2243.
18. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1994 m. sausio 19 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos 1993 m. birželio 17 d. Seimo nutarimo „Dėl žemės reformos pagrindinių krypčių“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ // Valstybės žinios. 1994, Nr. 7-116.
19. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1994 m. gegužės 27 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos 1993 m. liepos 15 d. įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ papildymo ir pakeitimo“ 3 punkto dalių, kuriomis pakeistos 1991 m. birželio 18 d. įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ 4 straipsnio penktoji ir šeštoji dalys, bei 14, 15, 16, 17 ir 19 punktų, kuriais šio įstatymo 12 straipsnis papildytas 10, 11, 12, 13, 14 ir 15 punktais, atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ // Valstybės žinios. 1994, Nr. 42-771].
20. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1997 m. liepos 10 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo 55 straipsnio antrosios dalies 1 punkto, 56 straipsnio ketvirtosios dalies 1, 2 punktų ir
- 58 straipsnio trečiosios dalies atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ // Valstybės žinios. 1997, Nr. 67-1696.
21. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. kovo 16 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos muziejų įstatymo 5 straipsnio 2 dalies atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ // Valstybės žinios. 1999, Nr. 26-740.
22. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas „Dėl kai kurių teisės aktų, kuriais reguliuojami valstybės tarnybos ir su ja susiję santykiai, atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir įstatymams“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 181-6708.

Specialioji literatūra

23. Mikelėnienė D., Mikelėnas V. Teismo procesas: teisės aiškinimo ir taikymo aspektai. Vilnius: Justitia, 1999.
24. Vaišvila A. Teisės teorija. Vilnius: Justitia, 2000, 2005.
25. Kūris E. Konstituciniai principai ir Konstitucijos tekstas (1, 2) // Jurisprudencija. 2001, t. 23 (15), t. 24 (16); Kūris E. Koordinaciniai ir determinaciniai konstituciniai principai (1, 2) // Jurisprudencija. 2002, t. 23 (15), t. 24 (16).
26. Lietuvos teisės pagrindai. Vilnius, 2004.
27. Andruškevičius A. Administracinės teisės principai ir normų ribos. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2004.
28. Lietuvos administracinė teisė. Bendroji dalis. Vilnius, 2005.
29. Kargaudienė A. Proporcingumo principas administracinėje teisėje (taikymo praktika Lietuvos teismuose) // Jurisprudencija. 2005, t. 76 (68).
30. Kalašnykas R., Deviatnikovaitė I. Kai kurių bendrųjų Europos Sąjungos teisės principų taikymo ypatumai administruojant viešąją saugumą // Jurisprudencija. 2007, 4 (94).
31. Pranevičienė B. Teisėtų lūkesčių principo samprata ir teisėtų lūkesčių apsaugos modeliai Europos Sąjungos administracinėje erdvėje // Jurisprudencija. 2007, 6 (96).
32. Andruškevičius A. Administracinė teisė. Bendrieji teorijos klausimai, valdymo aktų institutas, ginčo santykių jurisprudenciniai aspektai. Vilnius: VĮ Registrų centras, 2008.
33. Paužaitė-Kulvinskienė J. Administracinių teismų kontrolės ribos ir atsakingo valdymo principo

Kita medžiaga

santykis (pranešimas tarptautinėje mokslinėje praktinėje konferencijoje, skirtoje Lietuvos administracinių teismų dešimtmečiui).

34. Lietuvos Respublikos Seimo šeštoji sesija. 1999 m. liepos 8 d. posėdžių 65 (362) ir 66 (363) stenogramos, 194).

ADMINISTRATIVE LAW: THE FACTOR OF INTERESTS IN LEGISLATION

Arvydas Andruškevičius

S u m m a r y

The article analyses how the principle of coordination of private and public interests is applied in administrative laws. The coordination of interests is an important imperative of the principle of a state under the rule of law. However, in the administrative jurisprudence this imperative has been investigated only fragmentically. It is stated in the article that while creating socially fair administrative law both private interests of physical and juridical persons, and public interests of the society and the state are significant. Therefore, it is important that all those interests would be optimally co-ordinated in the laws, and that their reasonable balance would be established. Analysing some administrative law acts, one may notice mistakes of the legislator. One of them is adoption or change of laws due to the influence of narrow interests (lobbyism). Such a mistake was made, for example, while regulating the taking of private land for public needs. Therefore, later the legislator (the Seimas) had to correct this regulation.

Another reason of defective coordination of private and public interests is an irresponsible view of the legislator to the quality of law. For example, the Law of the Republic of Lithuania on Alcohol Control does not consolidate the principles of reasonability and fairness, and therefore unproportionally big economic fees are applied to business subjects. The article also states that priorities of private and public interests are subject to change. For example, due to economic and financial problems of the state there may be increased business taxes, and fees of social insurance. However, even in such a case the legal regulation has to be reasonable and proportionate. It means that the principle of coordination of private and public interests is not isolated (independent), in some cases it has to be based upon general principles of law. It is stated that the consolidation of the balance of interests in the laws may change with regard to peculiarities of economic development of the state.

Įteikta 2009 m. lapkričio 9 d.

Priimta publikuoti 2009 m. gruodžio 16 d.